

ANYÁK HETILAPJA

SZERKESZTI

VACHOTT SÁNDORNÉ.

Előfizetési díj:

Postai úton vagy Budapesten házhoz hordatva:

Évnyegyedre (ápril, maj, juni) 1 ft. 50 kr.
Három évenyegyedre (ápril—december) 4 » 50 »

Az előfizetési pénzek

a kiadó-hivatalhoz

(Pest egyetem-utca 4. sz.) bérmentve intézendők.

Teodóra.

Beszély.

VACHOTT SÁNDORNÉ-tól.

(Folytatás.)

Pest utcáin, mint rendesen, nagy élénkség uralkodott 1859-ik év ápril 26-án is.

A járó-kelők, ki-ki saját dolgait tartva szem előtt, nem törődve egymással, siettek céljuk felé. A falusi ember nem jár ily közönbösséggel a megszokott fák — s bokrok között, mint itt, ember ember mellett elhalad.

De ha szokatlanabb esemény adja magát elől, vagy ha eszébe jut valakinek valamit az utcán nagyobb figyelemmel vizsgálgatni, egyszerre kíváncsi csoporttá alakul a sok ember, bár az imént alig vették számba egymást.

Tudjuk egyébiránt, hogy a sokaságtól következetességet várni, balgatagság, s ki tetteit mindenben a világ jóvéleményéhez ohajtja kötni, az nyugalmát a legingatagabb fellegvárra építé.

E napon azonban természetesnek találhatjuk a járókelők érdekeltségét, ha a fényes fogatok hosszú sorát méltányolni képesek vagyunk, melyek az uri-s aztán kigyó-utcán át, egyenesen a nagy templom felé tartottak, telve a legdiszesebb magyar öltözetű urak és hölgyekkel.

Zárday Ede és Körmöczy Éva esküvője délutáni hat órára volt kitűzve. — Ím ott áll az ifju pár az oltár előtt.

Éva pompás menyasszonyi ruhájában kissé elfogultnak látszék, de a boldogság mégis félreismerhetlen volt arczán s egész lényén.

Ede azonban szokatlanul halvány volt, s feltűnőleg került az oltárt környező, ékesen öltözött hölgyek sorát, mintha félne, a különben oly bátor férfit, a sok között egyetlen szelid szempárral találkozni, mintha lelkeig hatna, s égetné őt e szemek sugára.

Teodóra fehérebb arczczal állt az oltárt környe-

ző hölgyek között, mint a menyasszony uszályos ruhája volt, lénye nyugodtnak s csendesnek látszék, — de tekintetét nem vehette le Ede vonásiról, — mintha kivüle senki nem volna jelen, s neki csak számára lennének szemci.

Mintha nem hihetné, mit egész világ mondott, maga akarta hallani a holtamiglan, holtadiglan ünnepeles szavait, s alig hangzék el a feloldhatlan eskü, s alig mondá el az Úr szent szolgálója az ifju pár fölött áldását, midőn a fiatal szív örökre meghalt boldogsága, halk, fájdalom-sikoltásban tört ki, s Teodóra újultán rogyott anyja karjai közé.

Miközben Ede néhány hónapi utazásra indult nejjével, leirhatlan érzések közt, s Bánhalmy Teodóra láb-betegen feküdt, azalatt a fővárosban különböző magyarázatokra nyújtott alkalmat a közel-múlt esküvő s a lányka ájulása, melyet minden módon összefüggésbe igyekeztek amazzal hozni.

Csodálni lehetett volna a találékonyság ezer nemét, mely ott is ármányt gyanita s fedezett föl, hol sajátlag még csak történet sem létezik, s a sok tarka mende-monda bizonyynyal végét sem érte volna, ha az orvosok Teodórát némi javulás után, falura nem küldik, s távozása a fővárosból, egy időre legalább meg nem szünteti a különböző magyarázatokat.

A szegény leányka azonban, ki legkevésbé sem sejté, hogy legszentebb érzéseit közbeszéd tárgyává alázzák le, sokkal betegbb volt, mint anyja sejtette, bár hirtelen elgyengülése s a tartós köhögés, sokat megfejthetett volna Bánhalmy né előtt.

De szerencse, vagy szerencsétlenség volt-e, fiatal hösnénk anyja úgy megszokta már hogy a dolgok

mindenben tetszése szerint menjenek, miként föl nem tehetette volna, hogy megegyezése nélkül saját leánya boldogtalan vagy épen veszélyes beteg is lehetne,—bár Zárday Ede kedve ellen történt házassága, (kit mellékesen mondva, épen Teodórának szánt) a sorssal szemben némi tájékozásúl szolgálhatott volna rá nézve e részben, ha eddig nem tudta még, hogy létünk eseményeinek e szeszélyes intézőnöje, nem igen szokta tőlünk kérdezni, mi tetszik s mi nem.

Bánhalmy né tehát nyugodtan indult Teodórával szép falusi birtokára, s nem kétlé, hogy néhány hetiszabad levegő vissza fogja adni egészségét—Ami pedig a méltatlan Zárday Edét illeti, ki egy Bánhalmy Teodóra fölé, képes volt Körmöczy Évát emelni, nála az ő

(Folytatása következik.)

leánya bizonyosan sokkal különb- s gazdagabb férjet fog nyerni.

E gondolat tökéletesen megvigasztalta őt, s midőn íveges hintaja Körmöcziék pusztája mellett elrobogott, csaknem elégtétellel s királynői méltósággal nézett le az épület falaira.

Teodóra azonban egészen különböző érzelmekkel tekintett körül.

Ím ott áll a nagy kert árnyékos fái közt a régi kastély — — Mi sok édesen bús évet élt le falai közt! — — De a kedves, ismert vidék képe, azelőtt mindig oly vonzó, s oly nyájas vala — — És most — — mintha egy rövid fél év alatt minden megváltozott volna, még a vidég képe is oly bús komoly, olyan szomorúnak tetszék.

Batthyányi és Károlyi grófnék.

1845.

Nekem nincs semmim, semmim e hazában,
De én egészen az övé vagyok;
Bánat — s örömköny forr szememben, a mint
Sötétül napja, avvagy fölragyog.

Örömkönyüim, oh ti gyér vendégek
Mi nálunk a hü honfiszem felett,
Ha föl nem török most a telt kebelből,
Édes terhétől szívem megreped.

— Láttátok-e a két tündérvirágot,
Borús hazánknak két sark csillagát?
Evezhatsz bátran nemzetem hajója,
Nem veszthet az ezélt, a ki ilyet lát.

Én láttam, láttam! . . . megmutatta őket
Szent vágyaimnak a szövétneknéfény;
Hanem mi volt e fény a lánghoz képest,
Mely akkor égett keblem belsején!

Ott áltak ők, mint égi jelenések,
Szokatlan köztünk ilyen látomány . . .
Hahogy sokáig néztem volna őket,
Szemfényemet vesztettem volna tán.

S hallottam édes ajkaik zenéjét,
Hallottam őket halkan mondani,
Mit tetteik rég fennszóval beszélnek,
Hogy ők a honnak hü leányai.

Miért nem voltam a lég ajkaiknál?
Hogy vittem volna szét e hangokat,
Mint napvilágot, mindenegy magyarhoz,
Kit új környékez honfíbu miatt.

Ragyogjatok ti ébredő hazámban
Hajnalsugárral, testvércsillagok!
Sugáritokra, Memnon szobraképen,
A nemzetáldás zengedezni fog.

Petőfi.

Képek, a női nevelésről.

Rudolphi Karolin után.

NEGYEDIK LEVÉL.

Ídád nő és gyarapszik lelki és testikép, s a kis szív az anyai szívvél mintegy összeolvad? Ó én ezt nem kétlem, mert miként is lehetne másképp! — De a fejesség némi nyomát is észre kezded venni? ez még korán volna kissé, s tervünkre nézve mindig igen korán, mivel soha nem kellene jönie. Mielőtt ezen hiba elnyomására, vagy inkább kiirtására nézve valami különöset mondanék, bizonyosan szeretném tudni, vajjon nem tévedsz-e e részben? Hogy a siránkozás, mely időről időre meglepi, s ama tárgyak eldobálása, mikkel különben szívesen játszik, valóban fejesség-e, vagy talán csak kedvetlenség, mely a fogjövétel fájalmából ered? Ha e tekintetben nem vagy egészen

bizonyos, azt tanácslom, szorítsd őt nyájasan magadhoz, ha hevesen sírna, s ne add ismét neki az elhajtált tárgyakat, talán a szeretet megszelidíti fájalmát. S ha tovább is sírna, légy komolyabb, de igyekezzél őt helyváltoztatással szórakoztatni; vidd a kertbe, vagy ha nem lehetne, egyik szobából a másikba.

Hasikoltoz az eldobált tárgyak után s visszakupva ismét elhajtja, úgy kétségtelenül fejesség. Az esetben ha még oly nagyon sírna is, nem szabad visszakupnia az elhajtott dolgot, mert még az engesztelgető hang is csak önfejűségre ingerelné. Fegyverkezéssel tehát föl ez esetben, túl lágy kedélyed ellen, s ne légy íranta mind addig nyájas, míg rosz órája el nem múlt. S pedig lásd, még az efféle rosz kedv is fájalmából

eredhet a gyermeknél, mivel a betegeskedés közönségesen magában hordja az önfejűség magvait. De azért nem szabad e rossz magot nevelni, — el kell annak enyésznie, s mielőtt erőre kapna, kiirtatnia.

Azt, mit sikoltozással kíván, oda ne add soha. Ídádnek, de mire ohajtással nézeget, add neki annál szívesebben; miben csak lehet légy előzékeny kérő pillantásai iránt. Ne tagadj semmit meg tőle, épen semmit, mit odadhatsz; ha azonban megtagadtál valamit, maradj állhatatos; ha még oly szépen, s panaszlólag kíváná is. S hogy oly tárgyak után kívánata ne támadjon, melyeket nem szabad megkapnia, légy azon mennyire csak lehetséges, hogy affélék közelébe se jöjenek. A tiltott édeni fa az égiek nevelési rendszere volt a felnőtt emberekre nézve, s mégis, mi rosszul állta ki a próbát az ember! Többet akarunk-e kis gyermekeinktől kívánni, mint mennyire első szülöink képesek voltak? Némely szülő mintha maga akarna gyermeke szívében rossz ohajtást ébreszteni, csupa oly tárgyakkal veszi őt körül, melyek nem gyermeknek valók, s egész erdejét ültetik körülük a tiltott fáknak, egyik, gondatlanságból, másik, hogy engedelmségüket kísértetbe hozza.

Ne kövesd példájokat legkedvesebb Emmám! Távolsd el mindent! Iza szobácskájából, mit érintenie nem szabad, főkép a feltűnő dolgokat. Villát — kést, ollót, tarts oly távol tőle, mint csak képes vagy.

A kis gyermek örül a fénynek, s könnyen vágya támadna utána; távolítsd el tehát a törékeny tárgyakat is; míg egyéb csillogó dologgal, legyen bár arany vagy más ércből, engedd őt szíve — s kedve szerint játszani. Ami azonban elrontható, azt jobb nem látnia, mivel az afféle nagybecsű dolgok látása, mik a gyermek szemei előtt vannak, s érintenie még sem szabad, nagyon hátrányosak rá nézve. Ki vágyakat, fejességet s keseredést akar gyermeke szívébe ültetni, mutasson neki minél több oly dolgot, mit érintenie nem szabad. Ezt azonban csak bizonyos ideig kell kerülni, mert elérkezik az engedelmség ideje is, melyben sok oly dologtól látja magát körülvéve a gyermek, miket eltávolítani nem lehet, s érintenie még sem szabad.

Még egyet Emmám! Környezd kedves Ídádát, mennyire csak lehet, mindennemű szép dologgal, semmi izléstelen meg ne tűrj körülötte. Magad is festesz. s oly szépen festesz virágokat: diszitsd ezekkel fala, it, s ha ismerni kezdi, kerestess vele a kertben is föl a hasonló virágokat, így nem csak figyelmét, de hasonlító tehetségét is fejleszteni fogod. Írod a multkor, hogy a madarakat különösen látszik szeretni; állítsd kitömött gyűjteményed madár fajait egymás után ki, de csak keveset egyszerre, s kísértess meg vele, a természetben is megismerni a hasonló fajokat. Most Isten veled, jövő levelembé többet!

Az anya első kötelességei.

I.

Az emberiség legszentebb érdekei a nők kezébe vannak fektetve s valóban szép és magasztos azon hivatás, mely nekik jutott osztály részül. A legtisztább s legbensőbb örömök kiapadhatlan kuforrása nyílik meg a nő előtt azon pillanatban, midőn anyai érzelmek töltik meg keblét és szíve a legnemesb szeretettel csatlakozik oly lény életéhez, ki saját véréből származott. De azon édes kötelék, mely az anyát gyermekeihez fűzi, számtalan áldozattal is jár és szent kötelességeket ró vállaira, melyek lelkisméretes teljesítésétől függ egy egész nemzedék jövője, testi lelki épsége és jóléte. Azért is szükséges hogy minden anya szívében élénken éljen nemes hivatásának öntudata, s hogy betöltéséhez ne csak lelkesülve de elegendőleg elkészülve is legyen. E részben fájdalom! még napjainkban is gyakran találkozunk nagy hiányokkal, mert a divatozó nőnevelésnél vajmi kevés gond fordítatik arra, hogy a nő legfőbb rendeltetésének, gyermekeiből testben s lélekben ép világpolgárokat nevelni, megfelelhessen.

Mindnyájan tudjuk, mily aránytalan nagy halandóság uralkodik a gyermekvilágban, mely annyi áldozatot ragad el, hogy az 5-dik életévig az összes

gyermekek egy harmadrésze ismét elhal. Valjon mi-ben keresendők ezen szomorító tapasztalás okai. Elfogulatlan vizsgálat után nem titkolhatjuk el, hogy ezek nagyrészt az első ápolás hiányában, vagy az a körül elkövetett hibákban rejlenek. Ezen állítás talán hihetlenné fog látszani olvasónk előtt, mert ugy vannak meggyőződve, hogy nem találkozhatnak anya, ki gyermeke iránt oly kevés szeretettel viseltetnék, hogy ellátására a szükséges gondot ne fordítaná. De fájdalom! nem csekély azon szerencsétlenek száma, kivált nagy városokban; kiknek legjobb akarat mellett sem áll tehetségükben, gyermekeiket a kellő ápolásban részesíteni, sőt annak legnélkülözhetlenebb föltételeit sem képesek teljesíteni, minthogy magok is nyomorral s éhséggel küszködni kénytelenek; nem akarunk tovább időzni e szomorú kép kifestésénél, de könnyen érthető, hogy ily körülmények közt gazdag aratást tart a halál azon százanandó kiseddek soraiban. Azonban a tehetősb osztályokban is számtalan ép és életrevaló gyermek ragadtatik el kora halál által csupán azon egy okból, mert ápolása körül helyrehozhatlan hibák követtetnek tapasztalatlan anyák, vagy előítéletekben megrögzött bábák és dajkák részéről.

És más részt mily gyakran találkozunk ez életben oly szerencsétlen gyermekekkel, kik szülőik legmélyebb fájdalmára gyógyíthatlan betegségekben vagy testi hibákban sínlődnek, melyek magvai czélszerűtlen s fonák ápolás által hintettek beléjük a csecsemő korban! — Valóban az egész emberi nem és jövője érdekében mi sem óhajtható forróban, mint hogy a gyermektartás és nevelés körében helyes fogalmak és józan nézetek nyerjenek általános elterjedést, s hogy minden anya ebbeli kötelességei iránt kellő fölvilágosítás és útmutatásban részesüljön.

Ezen üdvös czél elősegítésére, az „anyák hetilapjában“ néhány cikket szándékozunk szentelni e fontos tárgynak, melyek föladata leendő az anyákat első kötelességeikkel megismertetni. Nem fogunk száraz tudományos szabályok előszámolásába bocsát-

kozni, hanem a természetet tekintve egyedüli vezérünknek, annak útján fölkeresni és megállapítani a követendő alapelveket és irányeszméket. És ezek megértése nem lesz nehéz, ha mindig tekintettel leszünk azon egyszerű, de örök törvényekre, melyek szerint a gyermek fejlődése történik, és azon ártalmakra melyek annak természetes folyamat megakasztadják. Csak azokról tudjon az anya magának számot adni és mindenben kövesse a természet által előírt utat, kerülje a vak túlbuzgóságot, mely rendesen többet ront, mint használ, de teljesítse kötelességeit, soha sem lankadó szorgalommal és kitartással: úgy fáradozásait a legszebb siker fogja koronázni és gyermekei épsége s egészsége leendő azon jutalom, mely gazdagon kárpótolandja minden gondjáért.

D.-Koller.

A v a d h a t t y ú k.

Mese Andersen után.

Messze innen, ott, hova a fecskék szoktak szállni ha telünk van, lakott egy király, kinek tizenegy fia s egy Erzsike nevű leánya volt. A tizenegy fiú hercege vala, s keblükön csillaggal, s oldalakon karddal jártak iskolába, még arany táblára gyémánt íróvesszővel írtak, s könyvnélkül épen oly könnyen tanultak mint ha csak olvasának; mindjárt meglátszott hogy hercegek. Kis nővérüknek Erzsikének tüköruveg zsámoly volt ülő helye, ki oly képes könyvet birt, mely a fél birodalom árán vásároltatott.

Ó a gyermekeknek pompás dolguk volt, de nem maradhatott mindig úgy!

Atyjok, ki egész országnak királya vala, egy gonosz királynét vett feleségül, ki a szegény gyermekek iránt épen nem viselték jó indulattal, mit mindjárt első napokban könnyen észrevehettek; egész várban nagy volt a pompa, s ott játszottak a gyermekek: idegenek is jöttek közéjük; de a helyett, hogy mint máskor lépényeket, sült almát s egyéb csemegéket kaptak volna, mostoha anyjuk egy csészén homokot tett elébök, mondván, hogy vegyék úgy, mint ha valami volna.

Egy hétre azután a kis Erzsike falura küldeték egy gazda párhoz, s nem sokára úgy tele beszélt a király fejét a gonosz asszony a szegény hercegek ellen ingerelvén őt, hogy végre épen nem is törődött már velök még az sem.

„Szálljatok messze el, a nagyvilágba s védjétek magatokat! — mondá a rosz királyné — szálljatok el mint nagy madarak, hang nélkül!“ — de oly gonoszszá, mint ohajtotta, még sem teheté a dolgot; tizenegy pompás vad hattyú vált belőlök. Sajátságos sikoltással repültek ki a várablakokon, s aztán eltűnt a parkon s erdőn át valamennyi.

Igen korán reggel volt még midőn elérték a helységet, melyben Erzsike a gazda szobájában még aludt;

itt soká lebegtek a házfedél fölött, forgatták hosszú nyakukat, s csapdostak szárnyaikkal, de senki nem hallá s nem látta őket; tovább kelle hát menniök, magasan föl, a főlhök közé, messze el, a nagy világba, míg végre egy nagy, sötét rengetekbe jutottak, mely egyenesen a tengerpartig nyúlt.

A szegény kis Erzsike a gazdaember szobájában zöld lelvélkével játszott, mert nem volt más játéka; s keresztül lyukasztá a levelet, s átnézett rajta, föl, a nap felé, s úgy tetszett neki, mintha fivérei tiszta szeméit látná, s valahányszor arczára sütöttek a nap meleg sugarai, azok csókjai jutottak eszébe.

Egyik nap úgy múlt mint a másik. Ha a szél künn, a házelőtti nagy rózsabokrokat lengeté, így susogot a rózsákhoz: „Ki lehet szebb nálatok? de a rózsák megrázták fejüket ekként válaszolva: „Erzsike szebb!“ S midőn vasárnaponként künn ült az öregasszony az ajtó előtt s énekes-könyvéből olvasott, a szél megforgatta leveleit, s így szólt a könyvhöz: „Ki lehet jámborabb mint te?“ „Erzsike“ viszonzá az énekes-könyv, s mit a rózsák- s az énekes-könyv mondtak, az tiszta valóság volt. Tizenötödik évét betöltve, haza kellett mennie; s midőn a királyné látta mi szép lett, gyűlölettel telt iránta el; szivesen változtatta volna őt is vad hattyúvá, mint fivéreit, de mindjárt nem volt bátorsága, mivel a király látni kívánta leányát.

Korán reggel fürdőszobáját kereste föl a gonosz királyné, mely márványból volt építve s lágy párnákkal pompásan diszitve, s három varasbékát véve elő, megcsókolá egyiket a másik után, így szólva az elsőhöz: „Ülj Erzsike fejére, ha fürödni jö, hogy oly buta legyen minő te!“ „Ülj homlokára“ — mondá a másikkal — „hogy rút legyen mint te, s apja ne ismerjen reál!“ Pihenj szíve fölött „susogá a harmadiknak — s adj neki oly gonosz sugalmat, hogy szenvedjen belé!“ Ezután beültette a békákat a tiszta

vizbe, mely azonnal zöldes színt vett föl, behitta Erzsikét, levetközteté, s beküldte a vízbe; míg a lányka alámerült, egyik béka hajára ült, a másik homlokára, s a harmadik keblére, de Erzsike észre sem látszik venni; s alig szállt ki, a vízszínen három szál mákvirágrág uszott; ha az állatok nem lettek volna mérgesek, s a boszorkány nem csókolta volna meg őket, úgy piros rózsákká változoznának, de miután a lányka fején és szívében pihentek, mégis csak virágokká váltak; oly jámbor s ártatlan vala, hogy még a varázslat sem birt hatalommal fölötte.

Ezt látván a gonosz királyné, bedörzsölte őt dióhéjjal, úgy, hogy egészen feketebarna színt kapott, békente csinos arcát kellemetlen büzü kenőccsel, s gyöngyörű haját összekuszálta; képtelenség volt a szép Erzsikét megismerni.

Apja egészen elrémült, s nem ismerte őt leányának; egyébiránt egész házban senki nem ismert rá a láncz=eben—s a feckéken kívül, de ezek szegény állatok valának csak, s így nem szólhattak.

Erzsike nem tarthatta vissza könnyeit, — fivérei jutottak eszébe, kik mind eltűntek hazulról. Bánatosan lopózik ki a várból, s ment, ment egész nap folytán szántóföldön s mocsáron keresztül, a messze nagy erdőig. Maga sem tudta, hova szándékozik, de oly szomorunak érzé szívét s úgy vágyott fivérei után; azok is bizonyosan mint ő száműzettek a nagy világba, őket akarta fölkeresni s megtalálni.

Csak alig időzött még az erdőben, midőn az éj beköszönt; lefeküdt tehát a lány mohára, elimádkozta esteli imáját, s fejét egy csonka fára hajtotta. Oly nagy csend volt e helyen, a lég oly enyhe, s köröskörüli a fű közt és mohán százankint csillogtak a kis fénybogárkák, zöldes tüzhöz hasonlón; midőn az ágak egyikét gyöngén megérinté kezével a lányka, a fénybogárkák mint csillaghullás, úgy omlottak reá.

Égész éjen át fivéreiből álmodék; mint gyermekek játszottak ismét együtt, gyémánt írvesszővel írva, s ama gyönyörű képes könyvet nézegeték, melyet fél birodalmon vett számára apja; de a táblára most nem vonásokat s őket jegyeztek mint azelőtt, nem, hanem bátor tetteket, miket a fiúk vittek véghez, s mind azt mit tapasztalának s átéltek; s a képes könyvben minden eleven vala, a madarak daloltak, s az emberek kilépven a könyvből, beszélgettek Erzsikével s fivéreivel, de ha a lapot megfordítá, azonnal visszaugrott mindenik helyére, hogy zavar ne történjék a képek között.

Midőn fölébredt, a nap már magasán állt; ő természetesen nem láthatta, a magas fák sűrűn s tömören terjeszték szét águkat, a sugarak azonban úgy játszottak fenn mint lengő aranyfátyol; itt volt ám csak illata a zöldnek, s a madarak csaknem a vállaira ültek.

Hallá a víz locsogását, — mely mind egy tóba szakadó sok forrásból állt, s mi pompás homokalja vala e tónak! igaz hogy sűrű bokrok nötték köröskörül,

de egy helyen a szarvasok nagy nyilást ástak, s ez oldalon könnyű vala, Erzsikének a vízhez férnie, mely oly tiszta vala, hogy ha a szél nem érintette volna az ágak- és bokrokat, úgy hogy mozogniok kelle, azt hitte volna, hogy csak a földön vannak lerajzolva, oly világosan tükröződék vissza minden levélke, az melyre a nap sütött, épen úgy, mint az árnyékban levő.

Saját arczát megpillantva, egészen elrémült, oly rút és barna volt, de alig medvesíté meg kis kezét, s szemeit s homlokát megdörzsölte, midőn ismét előfényelt szép fehér színe; s most levetközött, s bement az enyhe vízbe: szebb királyleányt mint ő, egész világon nem lehetett volna találni.

Midőn ismét felöltözött, s hosszú haját befonta, fölkereste a buzogó forrást, ivott üres kezeiből, s aztán még mélyebben vándorolt az erdőbe, a nélkül hogy maga is tudná, hová. Fivéreire emlékezék, s a jó Istenre, ki őt bizonyosan nem fogja elhagyni; hisz az Úr neveli a vadalmát is, az éhezők táplálátára; s ily fához vezérlőt is, melynek ágai meghajlottak a sok gyümölcs terhe alatt; itt ebédelt a lányka, s miután támasztókat állított a túl terhelt fa ágai alá, az erdő legsötétebb része felé vette utját. Itt oly nagy csend vala, hogy saját lépteit is hallhatá, s hallotta minden elszáradt levélke roppanását lábai alatt; egyetlen madár sem volt e helyen látható, egyetlen napsugár sem birt keresztül hatni a roppant sűrű lombzatokon; a magas törzsek oly közel álltak együtt, hogy ha egyenesen kifelé nézett, úgy látszék, mintha egyik gerenda rácsorozat sűrűn a másik mellett zárná őt körül; ő, itt oly magánosság honolt, minőről azelőtt fogalommal sem birhatott.

Az éj oly sötét lön; még csak egyetlen fénybogárka sem világíta a moha köztül; szomoruan feküdt rá, hogy kipihenje kissé magát; de e percben úgy tetszék neki, mintha fölötte a falombok félre hajolnának, s a jó Isten kegyes szemekkel tekintene le rá, míg a Mindenható feje fölött és karjai alatt, kis angyalok nézegettek le.

Reggel fölébredvén, alig tudta, vajjon álmodta-e ezt, vagy valóban úgy volt.

Fölkelvé alig tőn néhány lépést, midőn egy öreg asszony jött utjába, ki epert vitt kosarába, s néhány szemmel megkínálta őt. Erzsike azonnal megkérde tőle, nem látott-e tizenegy hercezet valahol az erdőben lovagolni.

Nem — mondá az öreg — de tizenegy hatyút, fejkön arany koronával láttam tegnap, itt nem meszse a folyamba uszkálni.

S ezzel Erzsikét előbbre vezette egy lejtő felé, melynek lábánál folyam csavarodék; parjtain a fák egymás felé nyújták dús lombzatú águkat, s hol természetes növéstük gátolá hogy elérhették volna egymást, fölszakgaták töveiket a földből, s úgy függtek ágaikat összefonva a víz fölött.

Erzsike bucsút vön az öregtől s megindult a

folyam hosszában, s ment egész odáig, hol az a nyílt tengerpartot érte.

A fiatal leány előtt egész kilátás nyílt a pompás tengerre; de egyetlen vitorla sem mutatkozék színén, egyetlen csolnak sem volt látható, miként juthatna hát tovább! Elkezdé a számlálhatlan apró kövecseket nézegetni a parton; a víz valamennyit gömbölyűre köszörülte. Üveg, vas, kő, minden, mi itt egymásra halmozodék, a víz alakját vette föl, mely még sokkal lágyabb vala Erzsike puha kezénél is. „Mi fáradatlanul hömpölyög ez mind, s megsimul még a kemény is; én is ily fáradatlan leszek; köszönet tanítástokért, tiszta, hömpölyög hullámok; egykor, szívem mondja nekem, ti fogtok engem kedves fivéreimhez szállítani.

A meglocsol tengerparti pázsiton tizenegy szál fehér hattyútoll feküdt; Erzsike összegyűjté, s bokréjának kötötte, vízcepppek ragyogtak rajtok, hogy harmat — vagy könyek voltak-e, senki nem mondhatta volna meg. Nagy vala a magány e helyen, de ő nem érezte; mivel a tenger örökös változatosságot tüntetett föl, kevés óra alatt sokkal többfélét, mint a kedves szárazföldi tavak egész év lefolyta alatt fölmutathatnának.

Ha nagy, fekete felhő tornyosult az égen, úgy tetszett, mintha a tenger ilyen formán akarna beszélni: el is sötétülhetek, s ekkor el kezdett fújni a szél, s a hullámok, fehér felöket fordíták kifelé; ha azonban pirosan szállingáltak a felhők s a szelek elszenderültek, akkor egész tenger egy rózsalevéhez hasonlított; majd zöld majd, fehér lön, de bár mi mély csendben nyugodott is, a parton mégis volt némi halk nesz; a víz csendesen emelkedék, mint egy alvó gyermek keble.

Midőn a nap már épen alkonyodott, Erzsike tizenegy aranykoronás vad hattyút von észre, e táj felé röpködni, egyik a másik után lebegett; mint hosszú fehér szalag úgy tűntek föl; Erzsike fölment a lejtőn, s egy bokor mögé rejtőzék; a hattyúk közelében szálltak le, s csapokdakt nagy, fehér szárnyaikkal.

Alig szállt alá a nap, a hattyúhór azonnal eltűnt, s tizenegy szép fiatal herczeg, Erzsike fivérei, álltak ott. A lányka fölsikoltott; mind a mellett hogy nagyon megváltoztak, jól tudta, hogy ők azok, érezte, hogy nekik kell lenniök; s karjaik közé futott, nevéken szólítá, míg a fiúk egészen boldogok lönek midőn kis nővérökre ráismertek, ki oly nagy és szép lett. Nevettek és sirtak, s csakhamar megérték egymást, s nem kellett magyarázni, mi gonosz volt hozzájuk mostohájuk.

„Mi — mondá a legidősb fiú — vad hattyu alakban repülünk meddig csak az égen van a nap; alig száll azonban le, visszanyerjük emberi alakjainkat; ezért kell óvatosan vigyáznunk, hogy alkonyatkor biztos nyughelyre tehesük lábainkat; mert ha olyankor fenn szállingálnánk a felhők közt, le fognánk, mint emberek, a mélységbe zuhanni. Egyébiránt nem

itt lakunk; a tengeren túl épen ily szép tartomány fekszik, mint ez; de az út odáig, hosszú, át kell szállnunk a nagy tengeren, s utközben egyetlen sziget sincs, melyen az éjszakát tölthetnénk, csak egy magános szikla nyúlik ki közepe táján; s ez nem nagyobb, minthogy szoroson egymáshoz nyomulva megférhetünk rajta; ha a tenger erősen hullámzik, akkor a víz magasan felszökik fölöttünk; de még is hálát adunk érte Istennek. Ott éjszakázunk emberi alakban, hisz e hely nélkül soha nem látogathatnánk meg szeretett hazánkat, mert az év két leghosszabb napját igénybe veszi míg idáig utazhatunk. Csak egyszer engedtetik meg évenként hogy hazánkat meglátogathassuk s tizenegy napig időzhetünk itt, de azalatt szabadon repülhetünk ama nagy erdő fölé, melyből a várat, melyben születünk, s hol atyánk lakik, láthatjuk, valamint a magas temetőt is, melyben anyánk temetve van. — S csak itt, ezen a helyen tetszik úgy mindnyájunknak, mintha fák és bokrok rokonaink volnának, e helyen szaladoznak a vad lovak a sivatagok felé, mint gyermek-éveinkben láttuk; itt dalolja régi nótáját a szénégető, mely mellett mint gyermekek tánczoltunk, itt van hazánk, ide költözünk, s itt találunk föl téged, te édes kis jó nővér! Még két napot tölthetünk itt, de azután távoznunk kell, túl a tengeren, egy dicső tartományba, mely azonban még sem hazánk! Hogy vihetünk téged magunkkal? Nincs sem hajónk sem csolnakunk!“

„Mi módon válthatnának meg benneteket?“ — Kérdé Erzsike.

S csak nem egész éjen át beszélgettek, alig pihenve pár órán át.

Erzsikét a hattyúszárnyak csatogása ébreszté föl, melyek fölötte suhogtak. A fivérek ismét át voltak alakulva, s nagy ivekben kezdenek röpködni, míg végre egészen tova szálltak, egy azonban, a legifjabb közülök, vissza maradt; s a hattyú a lányka ölébe hajtá fejét, míg ez nyájasan simogató szárnyait; egész nap folytán együtt maradtak. Este felé visszajött a többi is, s midőn a nap leszállt, visszanyerték természetes alakjukat.

„Holnap távoznunk kell innen, s vissza egyévfolyta előtt, nem térhetünk, de téged így nem hagyhatunk el! Van bátorságod velünk jöni? Karom elég erős arra, hogy az erdőn keresztül vigyelek, nem volna hát mindnyájunk szárnya összevéve elég erős, hogy a tengeren veled átrepülhessünk?“

„Igen, vigyetek magatokkal! mondá Erzsike.“

Égész éjszakát hajlékony fűzfahéj s nádokból hálót fonva tölték, mely nagy és erős lett! Erre feküvék Erzsike, s midőn a nap fölkelt, s a fivérek vadhattyúkká alakultak, orrukkal fölragadák a hálót, s föl szálltak kedves nővérökkel, magasan a felhők közé. A napsugarak épen a lányka arcára sütöttek, s így a hattyúk egyike feje fölé szállt, hogy széles szárnyaival beárnyékolja őt.

Női ismerettár.

Eötvös József báró. Hogy enyhülést s bizalmat a szeretetben s szeretet által nyerjen e nemzet, hogy legyen méltó hangja az érzelmenek, mely viszhangoztobresszen mindnyájunk keblében, — hogy legyen a hazának nagy, nemes szíve, melynek melegét s dobogását az irodalomban — a szónoki széken s a hazafi minden tetteben érezni, látni — s hallani tanuljuk: Isten, véghetlen szeretetében, báró Eötvös Józsefet adta nekünk.

Magyarország e kitünő publicistája, szónoka s világirodalmi műveltségű költője 1813-ik évi szeptember 3-án született Budán, s nevelését szülői házában, részint Ercsiben, részint születése helyén, nyerte.

„Nagy férfait a kor neveli — mond épen ő egy helyen, s őt is csak addig nevelé más, míg a gyermeknek az anyai szeretet volt híven ápoló dajkája, míg a legnőiesebb — tiszteletreméltóbb — s ragaszkodóbb édes anyja, elhinté a nemes, a fogékony gyermek-kebelbe a szeretet magvait, melyek kikélvén, majdan egész haza határai közt terjeszkedjenek szét mint a nap áldó sugárzata — — —

Soha anyai befolyás szentebb hatást nem eszközölhet, mint nagy embereink első fejlődésénél; ezeket nevelők s iskolák nem nevelhetik, sem az apai tekintély nem korlátozhatja a feltörekvő lélek szabad szárnyalását, — őket csak az élet s a kor nevelheti, — és, és az anyai szeretet, melynek még ők sem úzhatik magoktól áldó befolyását.

Ó ha az anya nem érzi szent hivatását gyermeke bölcséje mellett, s a fejlődő lélek alapját, melyre majdan a férfiú tettei építve leandnak, nem az anyai szeretet gyöngéden ápoló keze vetette meg, többnyire a legnagyobb tehetségeknél is észrevehető marad bizonyos hiánya a melegségnek, s a diésvágy után törekvő lélek kiindulási pontjai ily esetekben ritkán egészen tiszták és nemesek — — —

Hogy b. Eötvös József a szeretetnek oly szent apostola lön e hazában, bizonyosan az anyai befolyásnak is tulajdonítható. Legyen áldott a hű, a legtiszteletre méltóbb anyja emlékezete — — —

Hogy a korán nagy tehetségeket tanusító gyermek, ki már tizenöt éves korában önálló férfiú volt, hol végzé iskoláit, hol adott ügyvédi vizsgálatot s. t. b., e korlátolt kis téren nincs helye följegyzésünk, — hisz kötetekre menne, ha mindent, mi róla elmondható, följegyezni akarnánk, s itt, csak alig nyílik tere röviden végig futni irói- s hazafüi pályáján, mely kettősen diéső anyai érdem által.

Eötvös József első irodalmi kísérlete kora ifjuságára esik, 1830-ban fordítá le Goethe Götz von Berlichingen-jét, míg aztán az egymást követő években több eredeti vigés szomorújátéka: „Kritikusok“, „Bosszu“, „Házasulók“ cím alatt, már akkor elárulák a nagy tehetséget. 1835-ben Hugo Victor Angelo-ját fordítá le, melynek szelleműs előbeszéde a fordításnál is inkább magára vonta az olvasó közönség figyelmét.

A belhon tökéletes megismerése után, 1837-ben beutazta Németországot — Schweiczet s Francia- és Angolországot. S ezen nagy utazása előtt jörökíté meg, „Bucsi“ című halhatalatlan költeménye a honától egy időre válni készülő hazafi érzéseit oly diésően, hogy e költemény a honszeretnek mind örökké a legméltóbb — s tisztább gyöngye marad.

De egyszerűbb irodalmi föllépte, csak utazása után veszi kezdetét.

„Véleménye a fogház javítás“ ügyében 1838-ból és „Kar-

thausi-“ nem csak irodalmi korszakot, de egész új irodalmat teremtenék, s az ifjú iró nevét országszerte lelkesülés, hír s dicsőség ragyogá körül.

Az 1840-ki országgyűlés az említett „Fogház javítás“ című munka nyomán, már egyik haladási kérdésül tüzte ki a börtönjavítás ügyét, s országos bizottmányt nevezett ki, melynek a hon legnagyobb státus férfui tekintélyei között, az ifjú Eötvös József is tagja lön.

S a „Karthausi“ is ily hatást idézett elő az irodalomban. Az akadémia 1839-ben tiszteleti tagjává emelte a költőt, s Kölcsey emléktét megdicsőíteni, csak azon jollat tartá érdemesnek, mely a Karthausit írta. Hisz ez átértzett remek műben — melynek minden szava hűn tanusítja, mennyit szenvedhetett ez életben a költő maga is — egy világ érzeményc, egy világ fájdalommal szólal föl, ki csodálná hát, ha az nem csak egy hazát, de egy világot hozott volna is mozgalomba!

1840-ben két levele értekezése jelent meg a „Budapesti szemlében“: Szegénység Irlandban s a zsidók emancipációja, melyek ismét ama nagy szív buzgolkodását jellemzik, mely Eötvös Józsefet minden elnyomott néposztály apostolává emeli.

A következő évben gróf Széchenyi István ellenében Kossuthot védelmezve, jelent meg tőle „Kelet népe és Pesti Hirlap“ cím alatt, egyik gyönyörű röpirata.

1840-ben mint felsőházi tag az országgyűlésen is jelen volt Eötvös, s irói érdemeit, polgári koszorúkkal tetézte. Pártolva s jeles szónoklatokkal támogatva az alsóház hazafüi igyekezeteit, Eötvös a felsőházi ellenzék soraiban lépett föl; csak ritkán tért el pártja nézeteitől, mely esetekben azonban a jövő többnyire igazolta nézeteit. Így például a vallásügyben, mely végre is úgy intéztették, mint akkor Eötvösnek önállós, különöznek tartott, sőt gyanúsított véleménye kijelölte.

Az 1843-ki országgyűlésen már egyik országos tekintélye vala a magyar ellenzéknek, melynek vezetői ő és Baththyány Lajos lönnek. Smivel az országgyűlés már nagyszerűbb reform kérdésekkel kezdett foglalkozni, Eötvös József európai státus tudományi ismereteinél fogva, élénk részt vön e részben is, s működéseinek halhatlan emlékeként marad fel „Reform“ című, Lipcsében 1846-ban megjelent gyönyörű munkája, mely részletenkint 1844-ik év közepétől fogva, előbb a Pesti Hirlapban közöltették, s melyben legfőbb átalakulási kérdéseinket oly magas s rendszeres szempontból tárgyalja, mint soha ez ideig még senki nem tevő.

Eötvös journalistai működésének egyebiránt ama hosszú cikkkfolyamok képezik számos egyebekkel, másik felét, melyek a Pesti Hirlap 1847-ik folyamában „Teendőink“ cím alatt közöltettek.

Eötvös József minden tette a politikai pályán, nyílt tüköre a legmagasabb honszeretnek, nem tekintve személyes bántalmakats gyanúsítást, minden időben csak az általános jót, a haza és mindnyájunk javát, tartá szemei előtt. Többnyire minden, mit e hazában átalakulási — s haladási szempontból vagy emberszeretettől mai napig üdvöset keresztül vittek, annak többnyire Eötvös József volt megpendítője. Érző szívében egyenlő tért talált a haza és emberszeretet, s Isten által nyert tehetségeit, még az irodalomban is, — melyet politikai működései közben nem mulasztott szorgalommal tovább ápolni, — csak arra használtá, hogy e hazában a köjót elősegítse.

1846-ban jelent meg „Falu jogzójé“ című hasonlithatlan irói regénye, mely bár valódi irodalmi forradalmat idézett elő mind a kritikai világban, mind az olvasók között,

mind az által magyar mű soha még nem idézett elő külföldön oly hatást mint ez, s a magyar élet oly hűn visszaadva, mint e regényben, mai napig soha nem volt még. Ezt is egyébiránt ugyan azon mélység, s nemes szellem lengi át, mely Eötvös többi műveit is jellemzi, s a magas czél, melyet az elnyomott nép érdekében tűzött ki, diessugárként, mintegy az megszentesei az egészset.

A „Falu jegyzőjét“ csakhamar ismét egy más kilencz füzetes regény követte: „Magyarország 1514-ben. E művében költő a historiai térre lép, hogy népszerűsítse a történetet, s áttanulmányozván egyidejű kútfők után a kort, melyet festeni szándékozik, úgy állítá föl a multat — hűn visszaadva a Dózsa-féle lázadásnak nem csak borzadalmait, de az elnyomott nép szenvedéseit is, melyből amazok származtak — hogy a mult eseményeiből tanuljon a jelen. S így ez ismét egy nagyszerűen szép és hű történeti irány regény lón, melyen, mint mindenben mi tőle származik, bonyodalmak s történetfestés mellett is napfényként sugárik keresztül, a mindent átható — hazát — embert — és népet szerető szív —

Az 1848-iki nagy események egy időre megszakíták ezután irodalmi foglalkozásait, oly dolgok vevén a hazafinak tevékenységet s szívét igénybe, melyek minden egyebet kizárták.

A cultus és közoktatási tárczát a nemzet közbizalmára fogadva el, üdvös intézkedései, valláskülönbőség tekintetében részrehajlatlan nagysága, a sok értelmetlen gyanúsítások — s félremagyarázatok mellett is meghozták volna csakhamar hazaszerte a legjótékonyabb átalakulások áldásait, — de a gyorsan egymást követő események szenvedélyes bonyodalmi közt, megszűnt egy időre Eötvös szerepe. Az út, mely felé a nemzet sodorni engedé magát, nem vezetett a haza szabadságához, s a szív, mely szentebb s ember szeretőbb vala, mint hogy egyesek szenvedésiről megfélekedezhetnék, s a hazafi nagyobb, mint hogy az ingatag közvéleményért, meggyőződését föláldozhatná, — s így Eötvös József névze nem maradt más tér, mint inkább visszavonulni, mint hogy a szenvedélyek árjainak önkénytelen eszközevé törpítse le magát. Visszavonulása egy időre nagy zajt ütött, — de külföldön megjelent röpirata „Ueber die Gleichberechtigung der Nationalitäten“ — a vádakát azonnal elnémítá. S annak, hogy a nagyságot sem hálátlanság, sem gyanúsítások nem téríthetik el utjáról, még hübb tanuságát tevő „XIX század uralkodó eszmei“ című műve, s ama kis röpirata, mely 1859-ben jelent meg Lipcsében, s bár új lármára, sőt kárhözváltásokra is nyújtott alkalmat, végre épen azok által, kik legnagyobb zajt ütöttek ellene, irányadóul használták, s az egymásután bekövetkezett eseményeknek jósoló csillaga lón.

De az irodalmat is híven ápolta, míg a honfi működéseinek nem vala más tere, mint ez úton dicsőíteni hazáját. 1854 óta akadémiai másod elnök, s elnöke a Kisfaludy-társaságnak, pártolója s terjesztője lón egyszersmind mindenek,

mi az irodalomra fényt vethet. S működék a mellett maga is. 1857-ben jelent meg „Nővérek“ című négy kötetes társadalmi regénye, egy új világirodalmi remekmű, mely megelőzőihez tökéletesen méltó. 1858-ban kegyes volt elszórva megjelent összes költeményeit a „Remény“ című alamanach számára át engedni, melyek irodalmunk legtisztább — s becsesebb gyöngyei közé tartoznak. 1859-ben hasonlíthatlan szép beszélyei jelentek meg egy kötetben, melyeket az idei „Remény“ben követett még egy; s oly egyszerűen szépek, oly kedvesen vonzó é kis beszélyek a népéletből merítve, mint ha a melegség, melyek költő által a nép ismertetésére felkaroltatik, megaranyozná a könyv minden betűjét —

És nem csak irodalmát dicsőíté hazájának, de a honbajnokainak emlékét is, mintha csak az a koszorú volna halhatatlan, melyet az érdem számára az ő kezei nyujtanak — Ki nem emlékezik a Kölcsény és Körösi-Csoma Sándor fölött tartott emlékbeszédekre? s kinek nem hivta vissza lelkébe kedvelt szónok ismert hangja, a multnak minden magasztosságát, midőn sok tétlen év után, az első akadémiai nagy gyűlés alkalmával, Vörösmarty fölött mondott emlékbeszédellet ugyanazon szónok, s meghallgatására tömegek csődültek a muzeum teremébe és udvarára? S midőn 1859-ben október 27-én Kazinczy Ferencz születésének százados napját ünnepeltük, s ismét ő lépett a szónoki székre, kinek szívét nem tölté lelkesülés a gondolatnál: hogy ily jutalom által még a legtövises pálya is méltólag van jutalmazva! Széchenyi emléket dicsőíteni, ismét szeretve tisztelt elnökét kérte föl az akadémia. Ó és hallott-e valaki szebb szónoklatot? Mult, jelen és jövő dicsőségben olvadott össze ajkain, s a szeretett által fölébresztve, remény szólalt föl a nemzet szívében —

Ki is csodálná ha a hazai irodalom e fáradatlan apostolát — kedvelt szónokát — s költőjét a Kisfaludy — s Berzsenyi emlékek lelepezése alkalmával, oly elragadtatott lelkesülés fogadta a merre járt, — s ki ne taláná természetesenek, ha erdélyországi utazása 1860-ik év nyarán, valódi fejedelmi diadalmenet volt, hisz a hazafi tiszta honszerelmét, csak a testvér országok ily magas lelkesülése, viszonzhatja méltólag.

Szent családéletéről, s magán élte nemes tettei s szilárd jellemességéről, vagy arról, hogy mennyit szenvedett — szintén sokat beszélhetnénk, — de maradjon szentély a fátyol, mely azokat a világ szemei elől elrejtí, b. Eötvös József nem szorult e részben elismerésre.

S most, midőn jelen mozgalmainkban oly élénken látjuk őt a haza bölcsé, s nagy fia: Deák Ferencz mellett részt venni, adjunk hálát Istennek a legszebb jövő reményeért gyermekeink nevében: hisz b. Eötvös József minden viszonyok közt azt fogja tenni, mi magas kötelessége az igaz hazafinak.

Felelős szerkesztő **Vachott Sándorné.**

Előfizetési föltételek:

Az „Anyák Hetilapja“ minden héten egyszer egy negyedre tii iven, csinos kiállításban jelenik meg.

Előfizetési ára postán küldve vagy Budapestén házhöz hordatva:

Egy évnegyedre (ápril—júni) . 1 ft. 50 kr. — Három évnegyedre (ápril—dec.) 4 ft. 50 kr.

 Az előfizetési pénzek az alulirt kiadó-hivatalhoz bérmentesen beküldendők.

Tíz előfizetett példányra egy ingyen-példány jár.

Az „Anyák hetilapja“-nak kiadó-hivatala

(egyetem-utca 4-dik szám.)